

ВІДГУК
офіційного опонента
доктора економічних наук, професора
Ткачика Федора Петровича
на дисертаційну роботу Ясенецького Володимира Станіславовича
на тему: «Забезпечення фінансової спроможності територіальних громад
у післявоєнному відновленні України»,
поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії
з галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

1. Актуальність теми дисертаційної роботи та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами

Сучасні тенденції функціонування територіальних громад в Україні детермінуються трансформацією безпекових викликів та потребують диверсифікації джерел та інструментів фінансового забезпечення їхнього сталого й інклюзивного розвитку з урахуванням реалій воєнного стану. Актуальність обраної теми посилюється тим, що фінансова спроможність територіальних громад є не лише індикатором поточного стану місцевих фінансів, а й ключовим чинником забезпечення життєздатності громад та основою для повоєнного відновлення держави. Втрата територій, міграційні процеси, релокація суб'єктів підприємництва, руйнування інфраструктури та звуження податкової бази продукують низку системних ризиків для фінансової стійкості територіальних громад. Таким чином діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування повинна знаходитися в симбіотичній площині у фокусі пошуку ефективних рішень нарощування фінансового потенціалу територіальних громад для реалізації важливих соціальних, економічних, безпекових, екологічних, інноваційних та інших функцій.

Особливої наукової та практичної значущості дисертаційне дослідження набуває у контексті необхідності формування сучасної моделі фінансового забезпечення територіальних громад, орієнтованої на зміцнення власної дохідної бази, диверсифікацію джерел фінансування, ефективне управління місцевими фінансами та використання інноваційних фінансових інструментів. Автор комплексно досліджує проблематику фінансової спроможності громад, поєднуючи теоретичні засади фінансової науки, сучасні підходи до розвитку місцевих фінансів, результати економічного аналізу та міжнародний досвід післявоєнного відновлення, що свідчить про комплексний характер проведеного дисертаційного дослідження.

Важливим здобутком роботи є її безпосередній зв'язок із виконанням науково-дослідних тем Державного податкового університету, зокрема «Державні запозичення в системі публічних фінансів» (№ державної реєстрації 0121U109588) та «Стратегічні напрями відновлення України від наслідків війни» (№ державної реєстрації 0122U200383), у межах яких автором розроблено науково обґрунтовані підходи до удосконалення фінансового забезпечення територіальних громад, розширення джерел їх фінансових ресурсів та підвищення ефективності управління місцевими фінансами. Це підтверджує високий рівень кореляції дисертаційного дослідження із сучасними державними науковими пріоритетами та актуальними напрямками розвитку фінансової науки.

2. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність та повнота висвітлення

Сформульовані у дисертації наукові положення, висновки та практичні рекомендації є належним чином обґрунтованими, логічно взаємопов'язаними та характеризуються достатнім рівнем наукової достовірності. Зміст, структура дисертації, обсяг опрацьованих літературних джерел, використані наукові підходи та інструментарій дослідження дозволяють стверджувати, що наукові положення, висновки та рекомендації, винесені на захист, мають достатній рівень обґрунтування, що підтверджує самостійність та повноцінність виконання дисертаційної роботи Ясенєцького В.С.

Достовірність результатів забезпечується використанням сучасного методологічного інструментарію, який включає загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, зокрема логічний, системний, порівняльний, структурно-функціональний, статистичний, економіко-математичний аналіз, метод аналізу часових рядів, SWOT-аналіз, метод аналізу ієрархій та графічну візуалізацію результатів. Використання зазначених методів дозволило автору комплексно дослідити процеси формування фінансової спроможності територіальних громад, виявити ключові чинники її забезпечення та обґрунтувати напрями їх удосконалення.

Інформаційною базою дослідження слугували положення чинного законодавства України, офіційні статистичні матеріали Міністерства фінансів України, Державної служби статистики України, Державної аудиторської служби України, Державного веб-порталу бюджету для громадян, міжнародних фінансових організацій, а також результати наукових досліджень вітчизняних і зарубіжних учених. Список використаних джерел

налічує 187 найменувань, що свідчить про достатній рівень опрацювання сучасної наукової літератури та нормативно-правової бази.

Структура дисертації є логічною, узгодженою, повністю відповідає поставленій меті та завданням дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. У першому розділі розкрито теоретико-методологічні засади забезпечення фінансової спроможності територіальних громад, обґрунтовано авторське трактування її сутності та запропоновано інструментальну модель забезпечення фінансової спроможності в контексті управління активами територіальних громад. У другому розділі здійснено комплексну оцінку сучасного стану фінансової спроможності територіальних громад України, проведено факторний аналіз структурних диспропорцій, класифікацію загроз та регресійне моделювання детермінант дотаційності місцевих бюджетів. У третьому розділі розроблено концептуальні засади зміцнення фінансової спроможності територіальних громад у післявоєнний період, запропоновано авторську концепцію «фінансової ДНК територіальної громади» та обґрунтовано сучасні організаційно-економічні механізми її практичної реалізації.

Висновки відображають основні положення проведеного дослідження, а також окреслюють можливі напрями їхньої практичної апробації. Анотація дисертаційного дослідження повною мірою висвітлює основні положення і висновки, описує структуру роботи та логіку викладення матеріалу. Обґрунтованість і достовірність отриманих результатів також підтверджується наявністю публікацій за темою дисертації у періодичних виданнях та обговоренням на всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференціях. Загальна кількість публікацій Ясенецького В.С. є достатньою для належного висвітлення результатів дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії відповідно до встановлених вимог.

3. Оцінка наукової новизни положень і отриманих результатів дисертації

У дисертаційній роботі автором розкрито основні наукові положення, висновки та рекомендації, що свідчать про особистий внесок здобувача у розвиток фінансової науки в частині удосконалення теоретико-методичних засад забезпечення фінансової спроможності територіальних громад. До найбільш вагомих результатів дисертаційного дослідження, що визначають наукову новизну, варто віднести такі:

- 1) удосконалено модель забезпечення фінансової спроможності територіальних громад, в основу якої покладено управління активами через їх

капіталізацію, доповнену принципами адаптивності, «зеленої» економіки, соціального інвестування, фінансової освіти та цифровізації. Важливою перевагою запропонованого підходу є систематизація механізму забезпечення фінансової спроможності шляхом виокремлення його інституційної, партнерської, ресурсної та управлінської складових, що формує цілісне бачення сучасної моделі фінансового розвитку територіальних громад;

2) удосконалено теоретичні підходи до трактування забезпечення фінансової спроможності територіальної громади, яке розглядається не лише як процес формування фінансових ресурсів, а як комплексна система організації та реалізації фінансових відносин, орієнтована на стратегічне управління ресурсним потенціалом громади. В даному сенсі авторський підхід інтегрує фіскальні, інституційні та управлінські складові забезпечення фінансової спроможності, що суттєво розширює наукове розуміння механізмів сталого розвитку територіальних громад;

3) набули подальшого розвитку науково-методичні підходи до обґрунтування диференційованої моделі фіскальної політики регіонального розвитку на основі результатів регресійного факторного аналізу дотаційності територіальних громад, а також методичний інструментарій оцінювання фінансової спроможності, доповнений оцінкою потенціалу розвитку громад, що забезпечує комплексний моніторинг їх фінансової стійкості та диверсифікує можливості формування обґрунтованих управлінських рішень;

4) розвинуто методичний інструментарій оцінювання фінансової спроможності територіальних громад, який передбачає комплексну інтеграцію параметрів оцінювання фінансового потенціалу громади на основі врахування ресурсного забезпечення, ефективності використання наявних активів та рівня залежності від міжбюджетних трансфертів;

5) обґрунтовано науково-методичні підходи до ідентифікації та моніторингу ризиків забезпечення фінансової спроможності територіальних громад шляхом розроблення авторської матриці загроз фінансовій спроможності (с. 127-134; 137-138). Запропонований підхід створює підґрунтя для своєчасного виявлення критичних ризиків, визначення пріоритетності управлінських рішень та підвищення ефективності управління фінансовою спроможністю територіальних громад в умовах воєнних викликів і повоєнних трансформацій.

4. Практичне значення отриманих результатів дослідження

Практичне значення дисертаційного дослідження полягає у розробленні науково обґрунтованих рекомендацій і методичних підходів, спрямованих на вдосконалення механізмів забезпечення фінансової спроможності

територіальних громад України в умовах воєнних і повоєнних трансформацій. Запропоновані автором рішення можуть бути використані органами державної влади та місцевого самоврядування при формуванні стратегій розвитку громад і підвищенні ефективності управління місцевими фінансами.

Практична цінність результатів дослідження підтверджується їх впровадженням у діяльність Бучанської районної державної адміністрації Київської області (Бучанської районної військової адміністрації Київської області), де запропоновані автором методичні підходи використано для вдосконалення збору, обробки та аналітичного опрацювання інформації під час оцінювання індикаторів фінансової спроможності територіальних громад з урахуванням особливостей району, що сприяло більш об'єктивному виявленню громад із недостатнім рівнем фінансової спроможності (довідка № 01.3-27-2457 від 21.05.2025 р.).

Окремі результати дисертаційної роботи також використано Бучанською міською радою при розробленні заходів щодо підвищення ефективності використання коштів субвенцій на реалізацію енергоефективних проєктів, а також удосконалення механізмів прозорого супроводу інвестиційних процесів із використанням цифрової екосистеми DREAM, що підтверджується відповідною довідкою про впровадження (№ 12.1-09/6992 від 17.11.2025 р.).

Наведені результати впровадження підтверджують практичну цінність і затребуваність отриманих наукових результатів у діяльності органів місцевого самоврядування та військових адміністрацій, а також можливість їх використання у процесі вдосконалення фінансового забезпечення розвитку територіальних громад.

5. Повнота викладення основних наукових результатів дисертації в опублікованих працях здобувача

За темою дисертації автором опубліковано 20 наукових праць загальним обсягом 5,52 друк. арк. (з яких особисто автору належить 4,48 друк. арк.), з них: 7 статей у наукових фахових виданнях України, 1 підрозділ у колективній монографії, 12 праць апробаційного характеру. Аналіз опублікованих праць дає підстави стверджувати, що їх зміст достатньою мірою відображає основні результати дисертаційного дослідження, а кількість і характер публікацій відповідають вимогам пунктів 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

6. Дотримання принципів академічної доброчесності

Аналіз тексту дисертаційної роботи, а також наукових публікацій Ясенечкого В.С. свідчить про відсутність ознак порушення автором вимог академічної доброчесності. У дисертаційній роботі наведено належні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень і відомостей інших авторів; ознак академічного плагіату, фабрикацій та фальсифікацій результатів дослідження не виявлено.

7. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Загалом позитивно оцінюючи дисертаційну роботу, слід висловити окремі зауваження та побажання дискусійного характеру:

1. У роботі запропоновано розширений перелік показників оцінки фінансової спроможності територіальних громад (рис. 1.3), що охоплює фінансові, демографічні, інфраструктурні, економічні та управлінські параметри. Водночас було б доцільно показати, яким чином запропоновані індикатори інтегруються в єдиний показник та апробувати методику на конкретній вибірці громад.

2. Модель «фінансової ДНК» громади, запропонована автором (с. 164–168, рис. 3.3), є оригінальною та перспективною, проте для посилення її прикладної цінності доцільно було б розкрити конкретні критерії ідентифікації та діагностики «фінансової ДНК» громади, а також механізми її практичного формування й розвитку в умовах конкретної громади.

3. Автором запропоновано комплекс сучасних організаційно-інноваційних інструментів забезпечення фінансової спроможності територіальних громад (п.п. 1.3; с. 167–185), зокрема краудсорсинг, краудфандинг, муніципальні та «зелені» облігації, бюджет участі та цифрові сервіси. Водночас недостатньо уваги приділено особливостям практичного застосування цих інструментів у територіальних громадах із низьким рівнем фінансової спроможності.

4. У дисертації обґрунтовано концептуальні підходи до забезпечення фінансової спроможності територіальних громад у контексті повоєнного відновлення. Разом із тим, зважаючи на триваючу повномасштабну війну та високий рівень невизначеності зовнішнього середовища, наукову цінність роботи могла б посилити розробка сценарних підходів до прогнозування фінансової спроможності громад залежно від можливих векторів розвитку безпекової ситуації, подальшого перебігу реформи децентралізації, макроекономічної динаміки, обсягів міжнародної фінансової підтримки та трансформації системи міжбюджетних відносин.

8. Загальний висновок і оцінка дисертації

Дисертаційна робота Ясенецького Володимира Станіславовича на тему «Забезпечення фінансової спроможності територіальних громад у післявоєнному відновленні України» є самостійно виконаною, завершеною науковою працею, у якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що мають важливе теоретичне та прикладне значення для розвитку фінансової науки й практики управління територіальними громадами в умовах децентралізації та воєнних викликів.

Зміст дисертаційної роботи і наявний в ній науково-практичні результати відповідають галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

За актуальністю, рівнем наукової новизни, ступенем обґрунтованості положень, висновків і рекомендацій дисертаційна робота на тему «Забезпечення фінансової спроможності територіальних громад у післявоєнному відновленні України» відповідає вимогам, що викладені у Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року зі змінами та доповненнями, а її автор Ясенецький Володимир Станіславович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри фінансів ім. С. І. Юрія
Західноукраїнського
національного університету

Федір ТКАЧИК

20.07.2026 р.

